2. Akaidin Tanımı, Konusu ve Amacı

Akaidin Tanımı

Akide kelimesi sözlükte, ''gönülden bağlanılan, düğüm atmışcasına inanılan şey'' anlamına gelir. İtikad ise ''bir şeye gönül bağlamak, düğüm atmışcasına (kesinlikle) inanmak, gönülden benimsemek'' demektir ve iman terimi ile eş anlamlıdır. Akide kelimesinin çoğulu olan akaid ise terim olarak ''inanılan şeyler,akideler dinî inançlar, gönülden bağlanılan,kesinlikle inanılan şeyler, itikatlar'' demektir. İslam akaidi, İslam'ın temel inanç esasları ve hükümlerini, Kur'an-ı Kerim ve hadisler çerçevesinde inceler. Akaid ilmi; Allah'ın (cc) varlığını, birliğini, sıfatlarını, fiillerini, yaratmada ve hükmetmede eşsizliğini, ahiretle ilgili konuları, meleklere, kitaplara ve peygamberlere imanı, kaza ve kaderle ilgili konuları ele alır.[22]

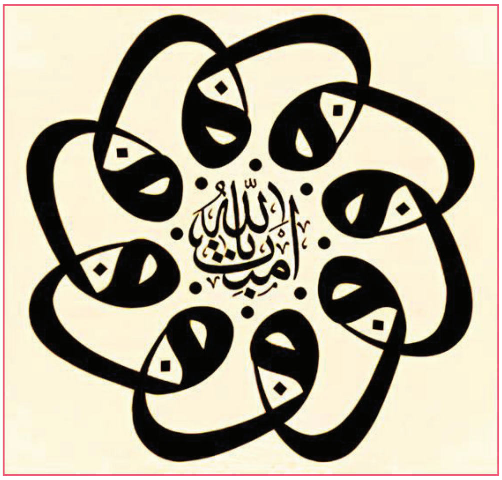

Görsel 1.2: "Amentü billahi" hat yazısı

İlk olarak ortaya çıkışı itibarıyla Akaid; iman esasları özetlenerek tartışmaya girmeden, sadece Kur'an ve hadislerde yer alan bilgileri aktaran bir ilimdir. Ancak tarihî süreçte, bu esasları akıl ışığında inceleyen, delillendiren, bunun yanı sıra doğrudan doğruya inanca ilişkin bir mesele olmasa da iman esaslarının açıklanması, ispatı ve savunmasına yardımcı olacak konuları da ele alan bir ilim hâline dönüşmüş ve bu ilim için akaidin yanı sıra kelam adı da kullanılmaya başlanmıştır.

14. bk.Al-i İmran Suresi, 33. ayet; Bakara suresi, 37. ayet.
15. Şûra suresi, 13. ayet.
16. Al-i İmran suresi, 19. ayet.
17. bk. Al-i İmran Suresi, 19. ayet.
18. bk. Hac suresi, 78. ayet.
19. bk. Al-i İmran suresi, 52. ayet; Maide suresi, 111. ayet.
20. Bakara suresi, 132. ayet.
21. Al-i İmran suresi, 85. ayet.
22. bk. Ahmet Saim Kılavuz, Akaid, TDV İslam Ansiklopedisi, C 2 s. 212.

Akaidin Konusu

İslamın getirdiği dinî hükümler; inanç, amel ve ahlak olmak üzere üçe ayrılır. İbadetler ile muamelata ilişkin konular amelî hükümler kapsamındadır.

Akaidin konusunu imanın altı esası ve bunlara ilişkin meseleler oluşturur. Ancak geleneğimizde altı iman esası üç ana başlık altında toplanmıştır. Kadere iman; özünde Allah'ın (cc) ilmine, iradesine, kudretine ve yaratıcılığına iman olduğu için bu esas Allah'a (cc) iman ile bir arada düşünülerek ikisine birlikte ilahiyat (uluhiyet ilgili meseleler) denilmiştir. Kitaplara iman, peygamberler ve onlara vahyedildiğine iman etmekle ilişkili olduğu için bu iki esas birleştirilerek nübüvvet (peygamberlikle ilgili meseleler) adını almıştır. Son olarak ahiret ve meleklere imanın her ikisi de gayb konusu olduğu ve bunlar hakkında ancak nassa dayanarak bilgi sahibi olunabileceği için sem'iyyât şeklinde isimlendirilmiştir.

B BİLGİ KUTUSU

Akaidin ana konusunu oluşturan iman esaslarına, dinin temelleri, aslî hükümleri anlamında ''usulüddin'' adı verilir.

Bunlar arasından Allah'a (cc), peygamberlere ve ahirete imanın özel adı ''usulüselase''dir (üç temel esas). Çünkü diğer üç iman esasını bunların altında incelemek ve değerlendirmek mümkündür.

Bütün iman esaslarının kendisine bağlı bulunduğu, imanın temelini teşkil eden "Allah'a (cc) iman"a ise "aslulusul" (esasların esası) denir.

Akaidin Amacı

Akaidin öncelikli amacı; iman esaslarının açıklamasını yapmak, bunları yorumlamak, gerek akli gerekse naklî delillerle bunların ispatını gerçekleştirmek, aynı zamanda savunmaktır. Bu yolla sapkın düşünce sahiplerinin İslam'a ve inanç esaslarına yönelik itirazlarını delillerle çürütüp onlara cevap vermek, dolayısıyla iman esaslarını sarsıntıya uğramaktan korumak da akaidin genel amaçları arasındadır.

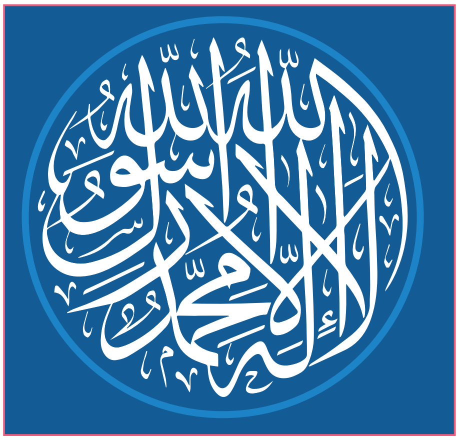

Görsel 1.3: Kelimeitevhit

Akaid ilmi iman esaslarını açıklama, yorumlama, ispat etme ve savunma yoluyla Müslümanlar için yol gösterici olmayı hedeflemiştir. Bunların en başta geleni, mümin olan bir kişiye inanç konusunda gerekli ve yeterli bilgiyi sağlayarak onun imanını gerçek, sağlam ve sarsılmaz (yakinî ve tahkikî) bir seviyeye yükseltmektir. Birey; akaid sayesinde elde ettiği bu sağlam bilgi ve imanıyla İslam inançlarına aykırı sapık akım ve cereyanlardan, her çeşit hurafe ve batıl inançtan kurtulur ve korunur.

Akaid gerek samimi müminlerde ortaya çıkabilecek bazı şüphe, tereddüt ve itirazları gerekse İslam dışı din ve düşünce sistemlerini benimseyenlerin ileri süreceği kasıtlı şüphe ve itirazları göğüsler. Bunun için sapık ve batıl fırkaları tanıtır böylece bir yandan doğru yolu arayanlara yol göstermeyi, diğer yandan da inanmamakta direnen veya İslam itikadını bulandırmak isteyenleri reddetmeyi hedefler.

Akaid, Allah’tan (cc) başka ilah, yaratıcı ve mutlak otorite olmadığı anlamına gelen tevhit bilincine sahip mümin insanların yetişmesini hedefler. Delillerle güçlendirilmiş tahkiki bir iman sayesinde insan gerçek manada kulluk vazifelerini yerine getirebilir. Bu hedefleri gerçekleştiren akaidin nihai amacı ise diğer tüm dinî ilimlerde olduğu gibi, kişinin dünya ve ahirette mutlu olabilmesine katkı sağlamaktır.

Akaidin Amacı

İnanç ilkelerini anlama ve yorumlama + İnanç ilkelerini delillendirme ve ispat + İnanç ilkelerini savunma = Dünya ve ahiret mutluluğu

23. bk. Rum Suresi, 30. ayet.